

CZERNIDŁO (27) *sb n*

czernidło (20), **czyrnidło** (4), **czernidło** (2), **czyrznidło** (1); *czernidło Murm, SienLek, BudBib, SkarJedn (2), Calep, WujNT (3), KlonWor (2); czyrnidło Mymer¹, FalZioł; czernidło : czyrnidło Mącz (7 : 1); czernidło : czernidło SkarŻyw (2 : 1); czyrnidło : czernidło : czyrznidło BartBydg (1 : 1 : 1).*

e oraz o jasne.

*sg N czernidło (12). ◇ G czernidła (3). ◇ A czernidło (5). ◇ I czernidł(e)m (5). ◇ L czernidle (2).
Sł stp, Cn notuje, Linde XVI – XIX w.*

1. Czarny lub bardzo ciemny płyn, farba czarna lub bardzo ciemna; alutrum BartBydg; chalcantum Mącz; atramentum sutorium (coriarium), insuasum, suasum Cn (23) : *Alutrum, czirznidło BartBydg 8; Sepia, Morski páyak/ pułzcza z siebie czarny pot by fadze albo yákie czernidło gdy go chcą włócić w którym sie chce zátáyć. Mącz 384a, 50c.*

a. Płyn służący do pisania lub drukowania; atramentum Mymer¹, BartBydg, Mącz, Cn; atramentum librarium (scriptorium) Mącz, Cn; encaustum ad scribendum BartBydg (16) : *Mymer¹ 10, BartBydg 16; Atramentarium, Kálámars/ álbo/ Fáská w ktorey czernidło stáwa. Mącz 18d; librarium atramentum, Inkáuft/ czernidło. Mącz 191d, 18d, 374b, 384a; á iá piálem ná ksiégach/ inkaufem [atramento] (marg) Albo/ czernidłem. (–). BudBib Ier 36/18; Chárteż my y czernidło widzieli/ álesmy Piotrá przez Agátóná mowiącego słyżzeli. SkarJedn 118, 81; Maż ktemu wtych żywoćiech żywą ná fercách á nie ná czernidle Ewanyeliją SkarŻyw A4, A4, 364; Wierni są listem Chriftułowym/ y máią słowo Boże ná fercách nápiśáne/ nie czernidłem ále Duchem Bożym. WujNT 2.Cor 3 arg, 2.Cor 3/3, s. 629.*

b. Płyn wydzielany przez sepię (3) : *FalZioł IV 38c; Iáko Sepia z siebie wypułzcza czernidło/ Kiedy ná nię záltáwią wielowężłe sídło; [...] Ták się złódziey w fwe kłá^mftwo/ iák w czernidło/ kryie/ Iák Sepia w fwoy inkaufu y w czarne pomyie. KlonWor 2.*

c. Płyn do czernienia używany w szewstwie; atramentum sutorium Murm, Mącz, Cn; chalcantum Calep; atramentum coriarium, melanteria, sutorum atramentum Cn (4) : *Atramentum sutorium, [...] Czernydło. Murm 193.*

Wyrażenie: »czernidło sz(e)wieckie (a. szewcze)« (3): Mącz 18d; Wziąć czernidła szewczego/ á wmiełżać wnie koperwáfu tłuczónego/ gdy łobie tym pachy náćierác będzie/ pewnie téy przykréy párkowéy woniéy od fyebie zbędzie SienLek 136v; Calep 185b.

2. bot. Triticum Spelta L. (Rost: orkisz) (1) : *Spelta, czyrnydło BartBydg 147b.*

Synonimy: 1.a.b. inkaust; c. kalchantum, witryjol; 2. orkisz.